

Commissie Modernisering voor de Rechterlijke Orde

Kennisgeving rechterlijke beslissingen

April 2010

KENNISGEVING RECHTERLIJKE BESLISSINGEN

Een rechterlijke eindbeslissing (vonnis of arrest) is het eindproduct van een gerechtelijke procedure (burgerrechtelijk of strafrechtelijk). Dit eindproduct is voor alle procespartijen van wezenlijk belang en kan zeer ingrijpende gevolgen hebben o.a. op het familiale en financieel vlak (vrijheidsberoving, betalen/ontvangen van onderhoudsgeld, zware schadevergoeding, enz.)

Het is dan ook essentieel dat elke procespartij kennis krijgt, niet enkel van de eindbeslissing, doch ook van de motieven die tot die eindbeslissing hebben geleid. Aan elke procespartij moet dan ook kennis worden gegeven van de inhoud van het vonnis of het arrest en dit ambtshalve. Hierbij mag geen onderscheid worden gemaakt of het nu gaat om een burgerlijk dan wel om een strafrechtelijk vonnis of arrest.

Behoudens de uitspraak op de terechtzitting, is dit thans niet het geval. In burgerlijke zaken voorziet het artikel 792 van het Gerechtelijk Wetboek in een te beperkte kennisgeving. Op strafrechtelijk gebied is er zelfs geen wettelijke kennisgeving voorzien en dienen de partijen, wanneer zij niet op de uitspraak aanwezig waren, zelf initiatieven te nemen om de uitspraak te kennen door contact op te nemen met de correctionele griffie.

Aan de huidige beperkte wettelijke regeling van kennisgeving van rechterlijke eindbeslissingen dient dan ook dringend te worden verholpen.

Bij het zoeken naar en het uitwerken van een oplossing van de gestelde problematiek dient men enerzijds rekening te houden met de evolutie van informatie- en communicatietechnologie - en voorzien in de kennisgeving van vonnissen en arresten langs elektronische weg -, doch anderzijds ook met het feit dat nog altijd niet iedere burger via de elektronische weg bereikbaar is.

Er dient dan ook naar een oplossing te worden gezocht waarbij elke betrokken partij kan worden bereikt en kennis krijgt, niet enkel van de uitspraak, doch ook van de volledige motivering van het vonnis of het arrest.

Door bij het bepalen van de wijze van kennisgeving van een eindbeslissing het accent te leggen op de elektronische verzending, zal het vraagstuk over de kostprijs eerder beperkt zijn.

In februari 2008 maakte de Commissie, als een eerste resultaat van een in oktober 2007 gestart project, aan de minister van Justitie een nota over i.v.m. het versturen van vonnissen en arresten aan partijen. Hierbij werd de staat gemaakt van de verschillende ter zake in België genomen initiatieven.

Onderhavig voorstel vervolledigt en actualiseert de in de voornoemde nota geformuleerde wijziging van artikel 792 Gerechtelijke Wetboek en houdt tevens een onderzoek in met betrekking tot een kostenraming.

In elk geval moet er worden benadrukt dat keuzes werden gemaakt en het voorstel als een tussenstap dient te worden beschouwd. Om redenen van haalbaarheid slaat dit voorstel niet op elke rechterlijke beslissing; aldus zijn rechterlijke beslissing alvorens recht te doen uitgesloten, evenals bepaalde rechterlijke beslissingen van de politierechtbank. Met andere woorden, door zijn onvolledigheid blijft het voorstel voor verbetering vatbaar. Hoe dan ook zal de realisatie van dit voorstel al een belangrijke positieve vooruitgang zijn voor de rechtsonderhorige.

1. VOORSTEL VAN DE COMMISSIE TOT WIJZIGING ARTIKEL 792 GERECHTELIJK WETBOEK

Met inachtneming van het hierboven gestelde wil de Commissie een voorstel doen met betrekking tot de kennisgeving van eindvonnissen en eindarresten in burgerlijke zaken en strafzaken, waarbij het eindvonnis of het arrest altijd naar een partij wordt verstuurd of zij nu een advocaat heeft of niet. De burger heeft recht op een goede en correcte informatie en dient dan ook onmiddellijk en gelijktijdig met zijn advocaat op de hoogte te worden gesteld van de uitspraak en van de volledige motivering.

Voor alle duidelijkheid wordt er uiteraard gebruik gemaakt van de begrippen zoals zij voorkomen in het Gerechtelijk Wetboek. In de zin van artikel 19 van het Gerechtelijk Wetboek zijn vonnissen de beslissingen van rechtbanken. In de zin van artikel 22 van het Gerechtelijk Wetboek zijn beslissingen van gerechtshoven arresten. Het gaat telkens om eindbeslissingen waarbij de rechtsmacht van de rechter is uitgeput, behoudens de rechtsmiddelen bij wet zijn bepaald. Ook de begrippen betekening en kennisgeving hebben in het Gerechtelijk Wetboek een vaste betekenis. Het artikel 32 van het Gerechtelijk Wetboek verstaat onder betekening de afgifte van een afschrift van de akte bij deurwaardersexploot. Hetzelfde artikel verstaat onder kennisgeving de toezending van een akte van rechtspleging in origineel of in afschrift langs de post of, in de gevallen die de wet bepaalt, in de vormen die deze voorschrijft.

De Commissie stelt voor om de eerste alinea van het artikel 792 Gerechtelijk Wetboek, in volgende eerste paragraaf te wijzigen:

§ 1. "Binnen de twee dagen na de uitspraak van het eindvonnis of het eindarrest zendt de griffier, bij elektronische post aan het opgegeven elektronische adres, een niet ondertekend afschrift van het eindvonnis of het eindarrest aan elke partij en, in voorkomend geval, tevens aan hun advocaat. Bij gebreke aan een elektronisch adres zendt de griffier binnen de twee dagen een niet ondertekend afschrift van het eindvonnis of het eindarrest bij gewone post of fax naar de desbetreffende partij.

De verzendingen zijn kosteloos.

Dit artikel heeft betrekking op zowel de eindbeslissingen op burgerlijk gebied als op strafgebied, met uitzondering van de eindvonnissen van de politierechtbank die uitsluitend betrekking hebben op verkeersinbreuken en er geen burgerlijke partij optreedt. Deze vonnissen kunnen door partijen, bij een eenvoudig verzoek aan de griffie, kosteloos worden verkregen op de wijze zoals in het eerste lid bepaald.

Wanneer meerdere personen zich in een geding verenigen en woonplaats kiezen bij een advocaat, volstaat één enkele kennisgeving aan het elektronische adres van de advocaat.

De kennisgeving, zoals voorzien in het eerste lid, gebeurt ook aan de versteklatende partij.

De kennisgeving, zoals voorzien in het eerste lid, heeft geen impact op de aanvang en het verloop van de wettelijk bepaalde beroepstermijnen en beroepsprocedures."

De tweede, derde en vierde alinea van het huidige artikel 792 blijven ongewijzigd en zullen paragraaf 2 worden.

"In afwijking van de vorige paragraaf, voor de zaken opgesomd in artikel 704, (§ 2), alsook inzake adoptie, brengt de griffier binnen de acht dagen bij gerechtsbrief het vonnis ter kennis van de partijen.

Op straffe van nietigheid vermeldt deze kennisgeving de rechtsmiddelen, de termijn binnen welke dit verhaal moet worden ingesteld evenals de benaming en het adres van de rechtsmacht die bevoegd is om er kennis van te nemen.

In de gevallen, bepaald in het tweede lid, zendt de griffier een niet-ondertekend afschrift van het vonnis, in voorkomend geval, aan de advocaten van de partijen of aan de afgevaardigden bedoeld in artikel 728, § 3."

* * *

Deze wijziging ligt volledig in de lijn van het voorstel dat de Commissie Franchimont desbetreffend deed en gunstig werd geadviseerd door de Hoge Raad voor de Justitie.

Dit voorstel beantwoordt tevens aan de Wet van 10 juli 2006 betreffende de elektronische procesvoering (B.S. 07 september 2006 – Ed.2) en de Wet van 05 augustus 2006 tot wijziging van sommige bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek met het oog op de elektronische procesvoering (B.S. 07 september – Ed 2).

Deze wetgeving is spijtig genoeg nog toekomstig recht. De inwerkingtreding geschiedt op een door de Koning nog nader te bepalen datum thans ten laatste op 01 januari 2011 (artikel 2 van de Wet van 24 juli 2008 Wet houdende diverse bepalingen (II), B.S. 07 augustus 2008).

Gezien deze wetten gekoppeld zijn aan het Phenix-systeem is het onduidelijk of deze wetten ooit nog enige uitvoering zullen kennen.

2. KOSTPRIJS

2.1. De elektronische verzending: kostenbesparend en snel

Het informatie- en communicatietijdperk.

Grosso modo mag gesteld worden dat het ICT-tijdperk een aanvang nam in de jaren tachtig van de vorige eeuw. Vanaf 1990 kende de informatie- en communicatietechnologie een enorme groei. De ondernemingen waren de eersten om computers in dienst te nemen: dit gebeurde niet alleen op het vlak van hun administratie (kantoortoestellen) maar ook op het gebied van de productie (computergestuurde toestellen). Geleidelijk aan zijn ook overheidsdiensten gebruik gaan maken van met software uitgeruste toestellen. Gaandeweg begonnen ondernemingen en overheden die toestellen ook te gebruiken voor communicatie met de buitenwereld.

Indien het zijn opdracht naar behoren wilde vervullen, moest de onderwijswereld die trend volgen: de noodzaak werd gevoeld dat leerlingen moesten kunnen omgaan met ICT om hun beroepskansen te optimaliseren. Op vandaag is de toestand zo dat kinderen spelenderwijze van in de kleuterklas leren omgaan met pc's. Dit brengt mede dat gezinnen met kinderen niet anders kunnen dan een computer in huis halen.

De Belgische bevolking en de informatie- en communicatietechnologie.

Had de ICT-explosie een weerslag op de burgers als enkelingen en als gezinnen? Hierboven werd al vastgesteld dat sommige gezinnen een computer in huis hebben gehaald ten behoeve van hun kinderen. Feit is dat zelfs vele oudere personen een ernstige inspanning leveren om te kunnen werken met een pc.

Maar hoe is de Belgische socio-economische toestand in werkelijkheid? De Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie van de Federale Overheidsdienst Economie heeft in de jaren 2005 tot 2009 een onderzoek gedaan naar de ICT bij de huishoudens. Hieruit blijkt:

Beschikbaarheid van pc en internet in de huishoudens

In 2009 bezat 71% van de Belgische huishoudens met minstens één persoon tussen de 16 en 74 jaar één of meer pc's. In 2006 was dit slechts 57%.

In 2009 hadden 67% van de huishoudens een internetverbinding terwijl dit in 2005 50% bedroeg.

E-commerce

Internetbankieren kende een sterke stijging in 2009, meer bepaald van 14% (2008) naar 25% (2009) of een stijging met meer dan 75%.

Het overheidsoptreden tegen "digitale uitsluiting".

Bij een rangschikking van de risicogroepen met betrekking tot de digitale kloof blijkt dat inkomen, opleiding, status, beroep en leeftijd nog steeds belangrijke factoren van digitale uitsluiting vormen.

Dit is de reden waarom herhaalde initiatieven worden genomen om de digitale uitsluiting tegen te gaan o.a. met het project "internet voor iedereen". Het project bestaat er in dat de overheid een fiscale vermindering (ongeveer de volledige BTW) toestaat bij de aankoop van een pc met internetverbinding.

2.2. Verhouding tussen de mededeling via elektronische kennisgeving en bij gewone post

Algemeen

Naar de advocaten zal het eindvonnis of arrest steeds op hun elektronische adres worden verstuurd.

Ook wat de burger betreft zal een groot deel van de eindvonnissen en arresten via de elektronische weg kunnen worden verstuurd. Dit kan zeker op minstens 60% worden geraamd.

Rest nog de overige 40% voor wie nog een afschrift van het eindvonnis of arrest bij gewone post dient te worden opgestuurd, wat uiteraard bijkomende kosten met zich brengt.

Met betrekking tot een ontleding van de kosten verwijst de Commissie de lezer naar haar verslag [JustPax](#); dit verslag stelt een model voor dat toelaat de kostprijs te bepalen van de gerechtelijke producten van de vredegerechten.

Burgerlijke vonnissen en arresten

Zoals al aangehaald voorziet het huidige artikel 792 van het Gerechtelijk Wetboek in een beperkte kennisgeving, meer bepaald "*Binnen acht dagen na de uitspraak van het vonnis zendt de griffier bij gewone brief een niet ondertekend afschrift van het vonnis aan elke partij, of, in voorkomend geval, aan hun advocaten.*"

Bij aanvaarding van het voorstel tot wijziging van artikel 792 zullen de vonnissen aan de advocaten steeds via elektronische weg worden overgemaakt. Ook aan de partijen worden dan de vonnissen via elektronische weg overgemaakt, tenzij dit onmogelijk is (dit laatste wordt geschat op maximaal 40%).

De voorgestelde wijziging van artikel 792 is op burgerlijk gebied, is in vergelijking met de thans bestaande regeling, kosten- en tijdbesparend (er dienen o.a. minder vonnissen met de post te worden verstuurd, alsook minder kopieën te worden gemaakt).

Het eventuele budgettaire impact zal hoe dan ook beperkt zijn.

Strafrechtelijke vonnissen en arresten

Gezien de voorgestelde kosteloze kennisgeving van strafrechtelijke vonnissen en arresten thans niet is voorzien, zal dit een nieuwe wijze van werken met zich brengen.

Hierbij dient rekening te worden gehouden met het feit dat de griffie minder lastig zal worden gevallen met vragen (al dan niet telefonisch) of er een uitspraak is en, in dat geval, de inhoud hiervan. Dit zal enigszins het bijkomende werk van het kopiëren en het versturen van eindvonnissen en arresten verminderen. Men mag trouwens hierbij niet vergeten dat ook nu regelmatig een kopie wordt gevraagd van het eindvonnis of arrest, zodat ook het bijkomende werk van kopiëren eerder beperkt zal zijn.

Verder dient er rekening te worden gehouden met het kosten- en tijdbesparende effect dat het voorgestelde nieuwe artikel 792 van het Gerechtelijk Wetboek op burgerlijk gebied zal hebben.

Om de bijkomende kostprijs te kunnen ramen met betrekking tot het kopiëren en verzenden van strafrechtelijke beslissingen, is het belangrijk om het gemiddelde aantal eindvonnissen en arresten op een jaar te kennen.

Zich steunend op de statistische gegevens komende van het Vast Bureau Statistiek Werklastmeting (VBSW), kan voor 2009 het aantal strafrechtelijke eindvonnis en arresten op 350.000 worden geraamd (hierin zijn alle eindbeslissingen van de politierechtbanken begrepen, welke op meer dan 200.000 dienen te worden geraamd).

Hierbij is het belangrijk de verhouding te kennen tussen het aantal strafvonnissen en arresten dat met gewone post moet worden verzonden en het aantal dat naar het elektronische adres moet worden verstuurd.

Deze verhouding kan worden geraamd op 60% via elektronische weg en 40% via de post of fax.

Van de geraamde 350.000 strafvonnissen en arresten voor het jaar 2009 zouden er aldus 40% of 140.000 via de post of fax dienen te worden verzonden. In werkelijkheid zal dit minder zijn, gezien in deze berekening rekening is gehouden met de verzending van alle vonnissen van de politierechtbanken; gelet op de voorgestelde wijziging van artikel 792 § 1, die een automatische kennisgeving van bepaalde vonnissen uitsluit, zal dit niet het geval zijn.

Brengt dit voorstel supplementaire kosten met zich?

Een eventueel budgettaire impact zal beperkt zijn.

Door de automatische verzending zullen de griffiediensten minder worden lastig gevallen met vragen, met heel wat tijdswinst voor gevolg. Thans dienen partijen een griffierecht te betalen wanneer zij een kopie van een strafvonnis vragen; volgens inlichtingen ingewonnen op de correctionele griffie dient het aantal van

dergelijke aanvragen te worden geschat tussen de 20% à 25% van de uitgesproken correctionele vonnissen.

De werkingskost zal niet toenemen door de voorgestelde vernieuwing. Minder vonnissen zullen moeten worden gekopieerd en verzonden dan dit vandaag het geval is; aldus zijn er minder kosten verbonden aan het kopiëren en het verzenden en wordt er bespaard op apparaten, papier, toner, briefomslagen en postzegels.

Er blijven hoe dan ook de kosten verbonden aan de verzending van 40% van de strafrechtelijke vonnissen en arresten, meer bepaald ongeveer 140.000 vonnissen en arresten kunnen vatbaar zijn voor verzending via de post. Hierbij is rekening gehouden met de verzending van alle vonnissen van de politierechtbanken.

Tot slot dient nog te worden herhaald dat de kosteloze verzending een verlies voor de schakist met zich brengt.

3. DE HAALBAARHEID VAN HET VOORSTEL

Dit voorstel maakt op de eerste plaats een wijziging noodzakelijk van het Gerechtelijk Wetboek, doch tevens een opnieuw bekijken van titel III – griffie rechten – van het wetboek op de registratie, de hypotheek en de griffie ten einde de kosteloosheid te garanderen. Het is vanzelfsprekend dat de beslissing om af te zien van de ontvangst van griffierechten op de kopieën van strafrechtelijke eindbeslissingen een politieke materie is waarover het parlement zich dient uit te spreken.

Op praktisch vlak is het duidelijk dat de griffiediensten van de jurisdicties, die met de elektronische verzending van vonnissen en arresten zullen worden belast, moeten kunnen rekenen op een informatica toepassing. Het ideaal zou zijn dat de verschillende elektronische adressen, eens gecodeerd, zouden kunnen worden gebruikt via enkele eenvoudige manipulaties (enkele toetsen). Anders gezegd: het werkinstrument moet het werk van de griffie vergemakkelijken.

De verschillende, thans in functie zijnde, informatica toepassingen moeten bijgevolg worden aangepast ten einde de elektronische verzending van eenvoudige kopieën van beslissingen te genereren.

Hoe dan ook is het vandaag, zonder die aanpassingen, voor de griffie al mogelijk om elektronische kopieën te verzenden. Dit veronderstelt echter verschillende manipulaties, alsook belangrijke wijzigingen in de werkingsprocessen. Het zou interessant zijn om het voorstel uit te testen in pilotsites alvorens het te veralgemenen.

De Commissie Modernisering benadrukt de noodzaak om het voorstel te faseren en uit te testen op het terrein. Zij is bereid zich daarin te investeren en de gekozen pilotgriffies te ondersteunen. Een experimentele fase zal het mogelijk

maken om een meer exacte en een objectieve evaluatie te maken van het werkelijke vermogen van de Rechterlijke Orde om het voorstel in werking te stellen en om de overblijvende uit de weg te ruimen technische en organisatorische hinderpalen in te schatten.

De Commissie Modernisering is er van overtuigd dat de uitvoering van het voorstel een positieve vooruitgang, ten voordele van de rechtsonderhorige, zal betekenen; het zal tevens de transparantie waarin recht dient te worden gesproken accentueren.

*

*

*

Wettelijk depot: april 2010
D/2010/12.124/5